

06.09.2024

Lugupeetud Rahandusministeerium

Pöördun Teie poole selgitustaotlusega krüptovaraturu seaduse (edaspidi **KrüTS**) (koostoimes krüptovaraturu määrusega (EL) 2023/1114 (edaspidi **MiCA**)) jõustumise aja tõlgendamise küsimuses.

1 RELEVANTSED ÕIGUSNORMID

1.1 MiCA artikkel 143(3) sätestab järgneva:

„Krüptovarateenuse osutajad, kes osutasid oma teenuseid kohaldatavate õigusaktide alusel enne 30. detsembrist 2024, võivad jätkata tegutsemist kuni 1. juulini 2026 või kuni neile vastavalt artiklile 63 kas antakse tegevusluba või keeldutakse selle andmisest, olenevalt sellest, kumb leiab aset varem.

Liikmesriik võib otsustada mitte kasutada krüptovarateenuse osutajatele esimeses lõigus sätestatud üleminekukorda või lühendada selle kestust, kui liikmesriik leiab, et tema riigisisene õigusraamistik, mida kohaldatakse enne 30. detsembrist 2024, on leebem kui käesolev määrus.“

1.2 KrüTS § 48 lg 4 ja 8 sätestavad järgneva:

„Virtuaalvääringu teenuse pakkuja ja muu isik, kellel on enne käesoleva seaduse jõustumist õigus osutada rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse alusel virtuaalvääringu teenuseid, peavad oma tegevuse käesolevas seaduses sätestatud nõuetega kooskõlla viima hiljemalt 2026. aasta 1. juuliks.“

„Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EL) 2023/1114 alusel krüptovarateenust osutada sooviv isik võib määruse artiklis 62 sätestatud tegevusloa taotluse esitada Finantsinspeksioonile alates 2024. aasta 30. septembrist. Käesoleva lõike esimeses lauses sätestatu ei kohusta Finantsinspeksiooni menetlustoiminguid tegema enne 2024. aasta 30. detsembrist.“

2 MEIE ANALÜÜS

MiCA artikli 143(3) riigisisene rakendamine

- 2.1 MiCA artikli 143(3) esimese lause eesmärk on ette näha pikem üleminekuperiood igale teenusepakkujale, kes tegutses enne 30.12.2024 kohaldatavate õigusaktide alusel. Artikli teine lause sätestab liikmesriikidele diskretsiooniõiguse nimetatud pikemat üleminekuperioodi mitte rakendada, kui riigisisene õigusraamistik on leebem kui MiCA.¹
- 2.2 Eesti seadusandja on KrüTS-is eelnimetatud diskretsiooniõigust kasutanud: § 48 lg 4 sätestab pikema üleminekuperioodi vaid rahapesu ja terrorismi rahastamise tõkestamise seaduse (edaspidi **RahaPTS**) alusel virtuaalvääringu teenuse pakkuja tegevusloaga isikutele (nn RAB loaga isikutele). KrüTS-i grammatilisest tõlgendusest on võimalik järeldada, et isikud, kes varasemalt RahaPTS-i alusel tegevusluba ei vajanudki (ehk ei olnud üldse loakohuslased ja ei saanud seetõttu omada RAB-i poolt väljastatud luba) on tegevusloa kohustuse subjektid koheselt alates 30.12.2024.² Meie hinnangul ei ole selline diskretsiooni rakendamine proportsionaalne ega õiguspärase ootuse põhimõttega kooskõlas.

Õiguspärane ootus ja ebamõistlikud menetlustähtajad

- 2.3 Eelnevalt kirjeldatud diskretsiooni rakendamine (seoses pikema üleminekuperioodi kehtestamisega vaid tegevusloaga virtuaalvääringu teenuse pakkujatele) ei ole meie hinnangul kooskõlas õiguspärase ootuse põhimõttega.³ Täpsemalt on Riigikohus välja toonud, et „õiguspärase ootuse põhimõtte kohaselt peab igaühel olema võimalus kujundada oma elu mõistlikus ootuses, et õiguskorraga talle antud õigused ja pandud kohustused püsivad stabiilsetena ega muutu rabavalt isikule ebasoodsas suunas.“⁴ Praeguses olukorras on kõikidel krüptovaraturul seaduslikul alusel (ilma tegevusloavajaduseta) tegutsevatel isikutel õiguspärane ootus, et õiguskorra muutumisel on loa taotlemiseks on antud tähtaeg, mis võimaldab menetluse läbida selliselt, et tegevust on võimalik õiguspäraselt jätkata vahepealsete katkestusteta.
- 2.4 Viitame, et KrüTS § 48 lg 8 kohaselt ei ole Finantsinspeksioonil kohustust menetlust alustada enne 30.12.2024, mis on hetkel määratud ka kuupäevaks, millal RahaPTS-i tegevusloata isikutel peaks KrüTSi alusel tegevusluba juba olemas olema. Seega oleks teenusepakkujal, kes osutas senini luba mitte vajavat teenust, kohustus alates 30.12.2024 luba omada, kuid riigil puudub kollereeruv kohustus vastavat loamenetlust läbi viia.
- 2.5 Täiendavalt, MiCA artikkel 63 sätestab pädevale asutusele alates tegevusloa taotluse esitamisest kuni loa andmisest teavitamiseni 5+25+40+5=75 tööpäevase ajaraami. Isegi, kui Finantsinspeksioon otsustaks menetlustoiminguid alustada kohe 30.09.2024 (mis on KrüTS-is määratud, kui esimene võimalik aeg taotluse esitamiseks) jääb neil kuni 30.12.2024 tähtajani menetlemiseks 62 tööpäeva. Eelnevat arvesse võttes on see vähemalt 13 päeva liiga vähe ning selgelt ebamõistlik. Selge on ka asjaolu, et lisaks ametlikule menetlusajale vajab tegevus loa-taotluseks sisuline ja tehniline ettevalmistamine ka mõistlikku ajalist perioodi.
- 2.6 Täiendavalt oleks tegemist ka põhiseaduse §-st 31 tuleneva ettevõtlusvabaduse olulise riivega. Vastavalt põhiseaduse kommenteeritud väljaandele, on õiguspärase ootuse põhimõtte ettevõtlusvabaduse kaitsmisel väga oluline, sest ettevõtjad kavandavad investeeringute tegemist pikema aja peale ette ning õiguskorra muutumine on sedalaadi otsuste tegemisel tähtis.⁵

---

¹ Artikli tausta avab ka MiCA põhjenduspunkt 144.

Järeldus

- 2.7 Eelnevast tulenevalt ei ole meie hinnangul selline diskretsiooni rakendamine kuidagi proportsionaalne ega õiguspärase ootuse põhimõttega kooskõlas. Meie arusaamist mööda oleks mõistlik kas (i) KrüTS-i § 48 muuta täiendava õiguselguse loomiseks RahaPTS-i tegevusloata isikute üleminekuperioodi pikendades, või (ii) KrüTS-i § 48 laiendavalt tõlgendada, et kõikidel isikutel oleks võimalik oma tegevust õiguspäraselt jätkata vahepealsete katkestusteta.

Selgitustaotlus

- 2.8 Eelnevat arvesse võttes palume selgitust, et kas kavandate KrüTS § 48 muuta sellisel viisil, et MiCA alusel tegevusloa kohustusega isikud, kellele pikemat üleminekuperioodi KrüTS ei sätesta, oleksid tegevusloa kohustuse subjektid hiljem kui koheselt alates 30.12.2024. Muudatuse eesmärk peaks olema see, et kõikidel isikutel oleks võimalik õiguspäraselt oma tegevust jätkata vahepealsete katkestusteta ning nende ettevõtlusvabadus oleks kaitstud.
- 2.9 Alternatiivselt uurime, et kui KrüTS-i plaanis muuta ei ole, kas näete võimalust sätet MiCA-le sarnaselt laiemalt tõlgendada sellisel viisil, et MiCA alusel tegevusloa kohustusega isikutel, kelle tegevuseks varasemalt luba vaja ei olnudki, jääks mõistlik aeg tegevusloa taotlemiseks (s.t. et kohustus tegevusluba omada ei jõustuks 30.12.2024) ning neil oleks võimalik õiguspäraselt oma tegevust jätkata vahepealsete katkestusteta.

Ette tänades

Advokaadibüroo COBALT advokaat

Andres Haavik

---

² Tegevusloa subjektide hulka kuuluksid alates 30.12.2024 isikud, kes tegelevad mh näiteks (i) krüptovara kohta nõu andmisega, või (ii) krüptovara kohta korralduste vastuvõtmise ja edastamisega, millest kumbki kehtiva õiguse alusel RahaPTS-i alusel tegevusluba ei nõua.

³ Põhiseadus § 10, komm. vlj.

⁴ RKPJKo 02.12.2004, 3-4-1-20-04, p 13 ja RKPJKo 31.01.2012, 3-4-1-24-11, p 49.

⁵ Põhiseadus § 31, komm. vlj. p.10.